

Studiegids tweejarige masterroute Remonstrants Seminarium

Bert Dicou, Christa Anbeek en Elza Kuyk

periode 2022-2023 versie 27 juni 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Visie en missie Arminius Instituut	3
2. De remonstrantse predikantsopleiding	4
3. De nieuwe leerlijnen van het Arminius Instituut	6
4. Competentieprofiel toekomstig remonstrants theoloog en predikant	7
5. Globale opzet van het studieprogramma 2022-2022	9
6. Wijzigingen en overgangsregelingen t.o.v. curriculum 2021-2022	10
7. Modulebeschrijvingen	10
7.1 Bijbel Basis (extracurriculair)	10
7.2 Remonstrantica	12
7.3 Bijbelse Theologie	13
7.4 Dialogische Theologie	14
7.5 Filosofische teksten over het Heilige	17
7.6 Pastoraat	17
7.7 Ecclesiologie en Homiletiek	19
7.8 Ritueel en Liturgie	22
7.9 Stage	24
7.10 Seminariumbijeenkomsten en studiereis	25
7.11 Samenvattend en reflectief essay	26
8. Proponentsexamen	27
9. Voorwaarden en kosten	29

De studiegids, het stagewerkboek, contactgegevens en actuele informatie over nascholing en andere activiteiten zijn te vinden op www.arminiusinstituut.nl

Voorwoord

Sinds studiejaar 2016-2017 biedt het Arminius Instituut / Remonstrants Seminarium een tweejarige masterroute die toeleidt naar het remonstrants proponenterschap. Het eerste deel bestaat uit een eenjarige master Spiritual Care van de Faculteit Religie en Theologie van de Vrije Universiteit, met vanaf september 2022 een daaraan voorafgaande verplichte minor van 30 ECTS. Over eventuele vrijstelling van deze eenjarige master op basis van een reeds met goed gevolg afgelegde overeenkomstige studie beslist het College van Curatoren van het seminarium.

In de periode 2017-2021 hebben dertien studenten de studie met een proponentsexamen afgerond en zijn werkzaam geworden als remonstrants predikant en/of geestelijk verzorger in een instelling. Een deel van de studenten was voor aanvang van de studie al werkzaam als geestelijk verzorger, maar dan bijvoorbeeld met een andere kerkelijke zending of als zgn. 'ongebundene'.

Voor studiejaar 2022-2023 wordt een begin gemaakt met aanpassing van het curriculum, als uitvloeisel van de ontwikkeling van de Meerjarenvisie van het Arminius Instituut 2022-2026 (als gepresenteerd op de Algemene Vergadering op 11 juni 2022). De wijzigingen worden inhoudelijk toegelicht in deze studiegids. De zittende studenten zullen, voor zover eerdere modules nog niet waren gevolgd, in het vernieuwde curriculum worden meegenomen met waar nodig een overgangsmaatregel om de totale studielast gelijk te houden (60 ECTS voor het seminariumdeel).

Deze studiegids beschrijft de vereisten en programma van het tweede studiejaar van deze route. De route is toegankelijk voor wie door het College van Curatoren tot de opleiding is toegelaten.

Voor het onderwijs maken we gebruik van onderwijsruimten op de Vrije Universiteit en van de vergaderruimte in het Landelijk Bureau in Utrecht. Een aantal van de in deze studiegids beschreven modules zal in dit cursusjaar vanwege een verwachte beperkte groepsgrootte (nog) niet worden aangeboden.

De meeste modules zijn opengesteld voor aanschuifonderwijs en kunnen per cursus worden gevolgd en desgewenst met een toets worden afgesloten. Informatie over voorwaarden en tarieven zijn vanaf 1 september 2022 te vinden op www.arminiusinstituut.nl

*Goos Minderman, rector a.i.
Christa Anbeek, hoogleraar
Bert Dicou, docent
Elza Kuyk, wetenschappelijk coördinator/docent i.o.*

Juni 2022

1. Visie en missie Arminius Instituut

De visie en missie van het Arminius Instituut sluiten aan op de Beleidsvisie 2020-2030 van de Remonstranten, en willen tegelijkertijd recht doen aan de academische context van het Arminius Instituut die perspectief biedt voor Remonstranten en Vrijzinnigheid in de toekomst. De tweede context van het Arminius Instituut is een kleiner wordend kerkgenootschap in een samenleving waar verharding de mildheid van tolerantie verdrukt. De derde context is de samenleving die verhardt, maar waar ook vragen naar zin en verbinding volop leven. In het Jaarplan 2020 van het Arminius Instituut formuleerden we een missie en visie die we met het oog op de meerjarenvisie als volgt aangescherpt hebben:

Visie

In een post-seculiere wereld - die gekenmerkt wordt door onzekerheid, onregeling, ongelijkheid, klimaatcrisis en verdeeldheid - ontdekken hoe en waar mensen het Heilige zoeken en ervaren, en leren hoe wij daar als remonstrantse christelijke geloofsgemeenschap creatief, vernieuwend en faciliterend op kunnen inspelen ten behoeve van een humane en duurzame wereld voor huidige en toekomstige generaties.

Missie

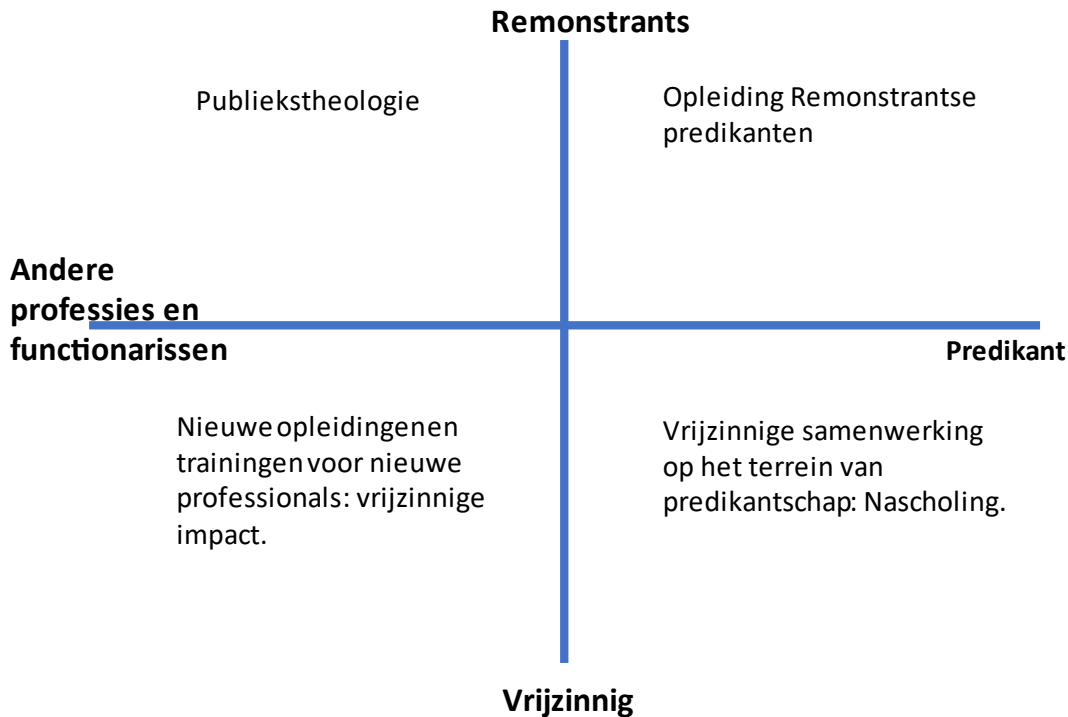
Door het doen van gericht onderzoek, het opleiden van theologen en het ontwikkelen van valoriserende activiteiten, vernieuwend en ondersteunend inspelen op hoe mensen het Heilige in onze post-seculiere wereld zoeken, vinden en duiden ten behoeve van een humane en duurzame wereld voor huidige en toekomstige generaties.

De focus van (academisch) onderzoek, educatie en valorisatie is gericht op het genereren, analyseren, toepassen en communiceren van kennis en inzichten inzake ervaringen, duidingen, vindplaatsen en praktijken van het Heilige - in een context van kwetsbaarheid, onregeling, verwondering en verlangen naar verbinding. Doel is het ondersteunen, vernieuwen en verbinden van bestaande spirituele en sociale praktijken, en het ontdekken, exploreren en faciliteren van nieuwe praktijken, in samenwerking met andere organisaties. Dit alles ten behoeve van een humane en duurzame wereld voor huidige en toekomstige generaties.

Dit houdt in dat de Remonstrantse theoloog 2030 zich adequate kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes in een continu leerproces eigen moet maken om visionair, ondernemend, innovatief, co-operatief, verbindend, inspirerend en coachend te kunnen acteren op alle drie de genoemde niveaus.

Wij zijn ons ervan bewust dat het Arminius Instituut één van de weinige instituten is die als (wetenschappelijke en maatschappelijke) inspiratiebron kan dienen voor het bredere veld van de vrijzinnigheid: een taak die wij met liefde vervullen.

Het Arminius Instituut ziet vier velden waarop wij als opleidings- en onderzoeksinstituut actief willen zijn:

In deze studiegids worden met name de modules van de predikantsopleiding beschreven.

2. De remonstrantse predikantsopleiding

Het Arminius Instituut bestaat uit het Remonstrants Seminarium en een kenniscentrum: feitelijk is het één geheel en noemen we het seminarium al enige tijd het Arminius Instituut. Het seminarium is in de kerkorde geborgd - en dus het gehele Arminius Instituut – en bestuurd door een College van Curatoren. Dit College legt jaarlijks verantwoording af aan de Algemene Vergadering van Bestuur.

De **remonstrantse predikantsopleiding** kent een driejarig en een tweejarig mastertraject. Van het driejarige mastertraject maakt al jaren geen student gebruik. Desalniettemin kan het zonder veel extra inspanningen als mogelijkheid gehandhaafd worden, aangezien de meeste typisch remonstrantse vakken ingevuld kunnen worden vanuit het cursusaanbod van de tweejarige opleiding.

Het tweejarig studietraject bestaat uit een eenjarige **masterstudie Spiritual Care** aan de Vrije Universiteit, Faculteit Religie en Theologie (60 ECTS) met vanaf september 2022 een daaraan voorafgaande verplichte minor van 30 ECTS. Het tweede studiedeel is het seminariumcurriculum van het Remonstrants Seminarium (60 ECTS). 60 ECTS staat voor een voltijds studiejaar. De studie kan in deeltijd gevolgd worden, zodat de studieduur langer wordt, maar de studielast blijft gelijk. Het curriculum van het seminariumjaar bereidt studenten verder voor op het proponenterschap binnen de Remonstrantse Broederschap.

Als algemeen einddoel voor het als post-master binnen de VU aangeboden seminariejaar geldt dat de student voldoende kennis, inzicht, vaardigheden en attitude verwerft om het predikantschap en andere theologische beroepen in de laat-moderne samenleving in een voortgaand leerproces zelfstandig te kunnen uitoefenen. Het gaat dus om het aanleren van een theologische en professionele bekwaamheid tegen de achtergrond van en in gesprek met de huidige seculiere context.

Wie al elders een academische master theologie of geestelijke verzorging met goed gevolg heeft afgerond, kan van dit studiedeel worden vrijgesteld. Over deze eventuele vrijstelling van de eenjarige VU-master beslist het College van Curatoren.

VU Programma Theology and Religious Studies: Spiritual Care¹

De track Spiritual Care richt zich op het beroep van geestelijk verzorger als zzp'er, in orginstellingen, bij justitie en de krijgsmacht. We bekijken dit beroep vanuit verschillende religieuze en levensbeschouwelijke tradities. Je wordt uitgenodigd het geleerde vanuit je eigen levensbeschouwing in praktijk te brengen.

De track is multi-religieus. Dat wil zeggen dat studenten vanuit verschillende achtergronden samenkomen in een interreligieus programma: jodendom, christendom, islam, hindoeïsme, boeddhisme en humanisme. Elke student brengt de eigen traditie in en wordt gestimuleerd om het geleerde toe te passen in de eigen geloofsgemeenschap. Je komt elkaar tegen bij theoretische vakken, zoals Hermeneutics, Spiritual Care 1 en 2 en Comparative Ethics. Het keuzevak, de stage, de scriptie en het Master Seminar zijn echter gericht op de eigen levensbeschouwing of religie.

Verschiedende specialisaties zijn mogelijk, waarvoor een zendende instantie bestaat: Boeddhistisch, Hindoeïstisch, Islamitisch, Joods en Remonstrants. Voor degenen die zonder zendende instantie het beroep van Geestelijk Verzorger willen uitoefenen bestaat de specialisatie: Niet institutioneel gebonden. Deze laatste specialisatiegroep blijft dus multireligieus. Wel kun je in deze specialisatie stage en scriptie afstemmen op je eigen levensbeschouwing.

Vakken Spiritual Care: Hermeneutics, Spiritual Care I, Spiritual Care II, Keuzevak, General Research Skills, Comparative Ethics, Stage Spiritual Care, Professional Skills, Thesis

Eerste semester: Hermeneutics (Engels) en Spiritual Care 1 (Nederlands) leggen de theoretische basis voor de Geestelijk Verzorger om aan het werk te gaan en de ander te begrijpen in zijn ervaringen met lijden, afhankelijkheid, kwetsbaarheid en sterfelijkheid – in het licht van diens wereldbeeld en geloof.

Spiritual Care 2 (Nederlands) richt zich op de persoon van de Geestelijk Verzorger als het meest belangrijke instrument van de zorg: compassie, empathie en eigen ervaringen.

Een keuzevak (soms Engels, soms Nederlands) dat aansluit bij de eigen traditie of bij de eigen interesse.

Comparative Ethics (Nederlands) gaat uit van casussen uit de praktijk van de Geestelijke Zorg in brede zin, waarbij interreligieuze groepen advies moeten formuleren of juist moeten reflecteren op de verschillen tussen religieuze en levensbeschouwelijke tradities.

General Research Skills (Engels) is een lintmodule om je voor te bereiden op je papers en je scriptie.

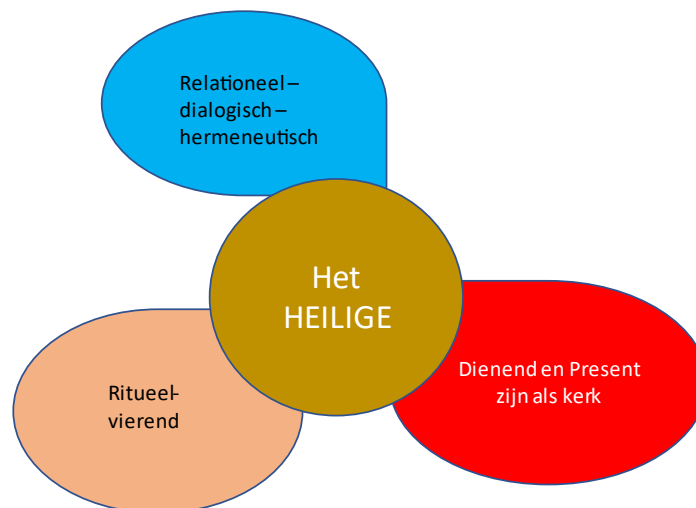
Tweede semester: de stage (inclusief tien sessies supervisie) en de scriptie. Het vak Professional Skills zorgt voor de link met het werkveld.

¹ Van: <https://vu.nl/nl/onderwijs/master/theologie-en-religiewetenschappen/inhoud#1e-jaar-spiritual-care>
Geraadpleegd 27 juni 2022.

3. De nieuwe leerlijnen van het Arminius Instituut

Op 28 november 2020 heeft de Algemene Vergadering van de Remonstrants Broederschap de *Beleidsvisie 2020-2030: Remonstranten, een bezield verband* met grote meerderheid van stemmen aangenomen. In die 'Beleidsvisie 2030' wordt ook aandacht besteed aan de predikant van de toekomst. De rol van de gemeentepredikant zal zich ontwikkelen naar die van **verhalenverbinder, inspirator en pastor**. De predikant moet in staat zijn de verhalen van mensen, de verhalen uit de samenleving, te verbinden met verhalen uit de Bijbelse en kerkelijke traditie. Dat vraagt van de predikant dat zij/hij in staat is zich competent te bewegen op het grensvlak van theologie, samenleving en leven. Vervolgens is zij/hij inspirator en dus in staat de gemeente te enthousiasmeren op weg naar een betekenisvolle en levendige gemeenschap. Ten slotte is zij/hij pastor, die in gemeenten en (zorg-)instellingen mensen bijstaat in individuele en groepscontacten.

De bovengenoemde drie competenties vormen het uitgangspunt waarop de opleiding op het Seminarium is gebaseerd. De beleidstermen worden vertaald in de verschillende wetenschapsgebieden en aandachtsvelden van de opleiding. De verhalenverbinder betreft het zoeken naar relaties tussen mens en schrift, de dialoog zoekend en de wijze van vertellen en verhalen. De termen die wij daar aan hangen zijn 'relationeel-dialogisch-hermeneutisch'. Op deze wijze kunnen wij aansluiten bij het begrippenkader in de wetenschappelijke sfeer. De term 'ritueel-vierend' zijn voor ons verbonden aan de rol van de inspirator. Tot slot vertalen wij de pastor naar termen als dienend aan de mens en present in de samenleving. Voor ons hangen de drie rollen ook samen met het onderwerp dat in alle theologiestudies en seminaria centraal staat: het benaderen van het heilige.

Relationeel-dialogisch-hermeneutisch (1) gaat over relaties, ontmoetingen, elkaar wederzijds verstaan en geïnspireerd raken. Verhalen van mensen, gemeenschappen, en organisaties in de huidige wereldtijd kunnen lezen en deze verbinden met de wijsheidtradities waar Remonstranten al vier eeuwen uit putten.

Ritueel – vierend (2) gaat over het voltrekken van rituelen en vieringen die ons door de traditie aangereikt worden, in het aangezicht van hedendaagse tragiek, leed, schoonheid, vreugde, dankbaarheid en solidariteit.

Dienend en present in de wereld (3): Vanuit onze remonstrantse vrijzinnige inspiratie en kritische visie, onze ethiek van tolerantie, laten we onze stem in het publieke domein klinken. Wij zoeken samenwerking met partners ten behoeve van een humanere en duurzame wereld. De drie invalshoeken van competenties centreren zich rondom **het Heilige, het Onnoembare, God (4)**. Het Heilige verschijnt, ontregelt, breekt mensen open, doet hen verstillen en verstommen. Het Heilige voedt ons verlangen, bezielt, brengt ons met elkaar in gesprek en is de bron van ons verbeelden en onze inspiratie om ons te willen inzetten voor een humane en duurzame wereld voor huidige en toekomstige generaties.

Deze vier begrippen gaat het Arminius Instituut de komende tijd vertalen naar het curriculum: lijnen die we dwars door de vakken, de projecten en de stage zullen verankeren en herkenbaar zullen maken. Wij noemen die doorkruisende lijnen hier verder ‘leerlijnen’.

Deze nieuwe vier leerlijnen vormen de rode draden in het curriculum. Elk opleidingsonderdeel zal inhoudelijk gerelateerd worden aan de vier leerlijnen: het Heilige, ritueel-vierend, relationeel-dialogisch-hermeneutisch, en dienend-en-present in de wereld. Per module kunnen zwaartepunten op één of meer leerlijnen gelegd worden.

4. Competentieprofiel toekomstig remonstrants theoloog en predikant

Relationeel-dialogisch-hermeneutisch

Competentiecomplex 1: in staat zijn om mensen, gemeenschappen, organisaties en de wereldtijd te kunnen lezen op micro-, meso en macroniveau en kunnen verbinden met bronnen en praktijken van wijsheidstradities over het heilige

Eindkwalificaties:

Microniveau:

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om de (ontregelende) ervaringen van individuen te ‘lezen’ en te begrijpen en voorstellen te kunnen doen tot steun en begeleiding

Mesoniveau:

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om ontregelende praktijken in de samenleving te identificeren, te duiden en advies te geven voor het verbeteren/vervangen ervan

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om de dynamiek in groepen van mensen te verstaan en voorstellen te ontwikkelen voor verbinding en nieuwe inspiratie

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om (wijsheids)teksten en praktijken uit de vrijzinnig christelijke en humanistische tradities te analyseren, duiden en in dialoog te brengen met menselijke ervaringen en maatschappelijke praktijken

Macroniveau:

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om de (ideeën) geschiedenis en ontregelende structuren in de samenleving en op het wereldtoneel te analyseren en te duiden in het licht van vrijzinnig christelijke en humanistische

Ritueel-vierend

Competentiecomplex 2: In staat om in het aangezicht van tragiek, leed, schoonheid, vreugde en solidariteit rituelen en vieringen te voltrekken op micro-, meso en macroniveau en zo het Heilige present te stellen

Eindkwalificaties:

Microniveau:

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om individuen, stellen en gezinnen ritueel te ondersteunen en begeleiden bij grenservaringen en tragiek in hun bestaan

Mesoniveau:

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om groepen en gemeenschappen ritueel te ondersteunen en vieringen te leiden met het oog op steun, inspiratie en geestelijk welbevinden, bv. d.m.v. theater, kunst, liturgie

Macroniveau:

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om bij grote (nationale) rampen en tragische gebeurtenissen rituelen en vieringen te leiden met het oog op verbinding, solidariteit en steun

Dienend en present in de wereld

Competentiecomplex 3: in staat om vanuit remonstrantse vrijzinnige inspiratie en kritische visies, onze ethiek van tolerantie, stemmen in het publieke domein te doen klinken. In staat om samenwerking te zoeken met partners ten behoeve van een humanere en duurzame wereld.

Eindkwalificaties:

Microniveau:

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om individuen en groepen die slachtoffer zijn geworden van uitsluiting en onrecht te ondersteunen en begeleiden

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om de belangen van deze individuen en groepen samen met bondgenoten te behartigen op zowel lokaal als nationaal niveau.

Mesoniveau:

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om inhumane en onrechtvaardige praktijken in de samenleving aan te kaak te stellen en voorstellen te doen tot verbeteren ervan, dan wel het ontwikkelen van alternatieve/nieuwe praktijken

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om samen met (externe) bondgenoten in netwerk verband te werken aan het ontwikkelen van humanere en rechtvaardige praktijken

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om groepen van mensen toe te rusten bij hun inzet voor een humanere en rechtvaardiger samenleving/wereld, bv. d.m.v. inspiratiesessies, kennislaboratoria en zg. 'learning communities' die gecentreerd zijn rond de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de VN

Macroniveau:

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om inhumane en onrechtvaardige praktijken en structuren op internationaal niveau aan de kaak te stellen en voorstellen te doen ter verbeteren ervan

-beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om samen met belangengroeperingen en (lokale) politiek te werken aan een humanere en rechtvaardiger samenleving/wereld

Het Heilige, Onnoembare, God

Competentiecomplex 4: in staat om in tal van menselijke ervaringen van schoonheid, chaos, vreugde, verbijstering, verwondering, verbinding, vernietiging en heling het Heilige als bron te herkennen.

Eindkwalificaties: beschikt over voldoende kennis, inzicht en vaardigheden om ervaringen van het Heilige in heden en verleden te herkennen en met woorden, beelden, rituelen, dienend en samenwerkend opnieuw present te stellen.

5. Globale opzet van het studieprogramma 2022-2022

De vier leerlijnen en bijbehorend competentieprofiel wordt als volgt in onderstaand curriculum vorm gegeven.

Extracurriculair:

- Bijbel Basis (3 ects)

Postmaster

- Remonstrantica vanuit kerkhistorisch perspectief en in theologische actualiteit (6 ects)
- Bijbelse Theologie (6 ects)
- Dialogische Theologie (6 ects)
- Filosofische teksten over het Heilige: historisch en actueel (6 ects)
- Pastoraat (3 ects)
- Gemeenschapsvorming en innovatie: bronnen en boodschap (ecclesiologie en homiletiek) (6 ects)
- Ritueel en Liturgie (6 ects)
- Stage (12 ects)
- Seminariumbijeenkomsten en studiereis (6 ects)
- Samenvattend en reflectief essay, toegespitst op één of meer nieuwe leerlijnen (6 ects)

De totale studielast bedraagt volgens deze opzet 63 ECTS. Voor studenten die voor 1 september 2022 staan ingeschreven, geldt een studielast van ten hoogste 60 ECTS. Een eventuele aanpassing in een overgangssituatie tussen oud en nieuw curriculum wordt in overleg vastgesteld.

Studenten met onvoldoende vertrouwdheid met Bijbelse verhalen krijgen een lichte verzwaring van 3 ECTS voor een module Basis Bijbelkennis, zodat voor hen de studielast op 63 ECTS komt te staan.

Het onderwijs wordt gegeven op vrijdag op zowel de Vrije Universiteit in Amsterdam als op het Landelijk Bureau in Utrecht, tenzij aangegeven wordt in het rooster dat het een andere weekdag en/of een andere locatie is. Colleges en seminariumbijeenkomsten worden gepland tussen 9.30 en uiterlijk 16.30 uur. Bijeenkomsten samenhangend met stage en supervisie kunnen afwijken van genoemde dagen en roostertijden.

Studenten die intekenen voor deelname aan een module, tekenen in voor deelname aan de bijeenkomsten en het afsluiten ervan met een toets binnen de aangegeven termijn. Daarvoor hanteren we twee data: de eerste datum is een reguliere datum. De student die voorziet dat

deze datum niet gehaald gaat worden, meldt dat aan de studietoetscoördinator. Dan wordt een tweede datum gegeven als uiterste datum waarvan de betrokken docent garandeert dat hij of zij de toets nog beoordeelt binnen het lopende studiejaar. Daarna wordt deze garantie niet meer gegeven en geldt de verplichting om in het volgende studiejaar de module opnieuw te volgen, inclusief de bijeenkomsten (colleges).

Aan de hand van een persoonlijke opleidingsovereenkomst 2022-2023 maken studenten in overleg met de coördinator (of een ander staflid) een eigen planning voor het cursusjaar.

6. Wijzigingen en overgangsregelingen t.o.v. curriculum 2021-2022

- Colleges die zijn gevolgd in 2021-2022 (en in een enkel geval in een voorgaand studiejaar) maar die niet zijn afgesloten met een voldoende beoordeelde toets, moeten opnieuw gevolgd worden. De deadlines voor achterstallige opdrachten uit voorgaande studiejaar vervallen op 1 oktober 2022. Wie dan nog openstaande opdrachten heeft staan, is verplicht de module opnieuw te volgen.
- De colleges Remonstrantica, Ecclesiologie/homiletiek en Filosofische teksten over het Heilige worden niet in 2022-2023 aangeboden, maar wel in cursusjaar 2023-2024.
- De planning van gemeentestages wordt na de zomer voorbereid om in de loop van het cursusjaar voor degenen die het betreft, van start te kunnen gaan begin 2023. Het streven is dat drie of vier stagiaires samen groepssupervisie kunnen volgen.
- Nieuwe vakken in dit curriculum zijn verplicht, ook voor de zittende studenten, behalve als zij al een corresponderend vak eerder hebben gevolgd (bijvoorbeeld ecclesiologie en/of homiletiek). Voor Bijbelse Theologie geldt een overgangsregeling: er wordt voor de zittende studenten een 'half' vak van 3 ECTS aangeboden in dit cursusjaar.
- Er wordt maatwerk geleverd voor de eventuele onduidelijke situaties. Studenten zullen geen verzwaring van hun studie krijgen; de maximale studiebelasting voor studenten die voor 1 september 2022 staan ingeschreven, blijft 60 ECTS. Het extra-curriculaire vak Bijbel Basis gaat van 6 naar 3 ECTS.
- De omvang van de stage was 14 ECTS waarvan 2 ECTS groepssupervisie; de omvang van de stage is nu aangepast naar 12 ECTS waarvan 2 ECTS aan groepssupervisie.

7. Modulebeschrijvingen

7.1 Bijbel Basis (extra-curriculair)

Dit vak is bedoeld als (verplichte) basisscholing voor die studenten die in hun voorafgaande opleiding weinig basiskennis van de Bijbel hebben opgedaan. Tijdens de colleges en in de overige opdrachten is er aandacht voor de ontstaansgeschiedenis en structuur van de Bijbel en het specifieke karakter van Bijbelse literatuur.

Het wordt in collegevorm gegeven als er minstens drie studenten zijn. Bij minder dan drie studenten wordt het in een andere vorm aangeboden.

Doelstelling

Na het volgen van dit studieonderdeel

1. heeft de student kennis van en inzicht in een representatieve keuze van teksten uit Oude en Nieuwe Testament en kan hij/zij hiervan in grote lijnen de genres, de thema's, de opbouw en de overige literaire kenmerken herkennen

2. kan de student enkele kenmerken van de historische, literair- en godsdiensthistorische achtergrond van de Bijbel benoemen
3. heeft de student inzicht gekregen en vaardigheden opgedaan in het analyseren van Bijbelse literatuur aan de hand van close reading en intertekstualiteit.

Onderwijsvorm

Zes werkcolleges van 2 uur, waarin telkens een onderafdeling of genre van de Bijbelse literatuur wordt besproken aan de hand van geselecteerde hoofdstukken uit de Bijbelse boeken. De hoofdstukken worden gezamenlijk gelezen en geïnterpreteerd. De colleges zijn eens in de vier weken. Elk college wordt gevolgd door een portfolio-opdracht rond dezelfde onderafdeling / hetzelfde genre als behandeld. Verdere lezing van relevante Bijbelgedeelten wordt gekoppeld aan studie uit de vakliteratuur (het boek van Barton). Het portfolio bestaat uit een kort leesverslag waarvoor de student tevens deze literatuur gebruikt en een reflectie op de leeservaring.

Toetsvorm

De student is geslaagd als het portfolio aan de vastgelegde kwaliteitsnormen voldoet.

Eindtermen en competenties

Competentiecomplex 1.

Docent

Dr. A. Dicou

Primaire literatuur:

Selectie uit de boeken van de Bijbel.

Te gebruiken Bijbelvertaling: *Nieuwe Bijbelvertaling* (2004), Uitg. NBG. Meer Bijbelvertalingen zijn te vinden op www.deBijbel.nl

Literatuur over de Bijbel waarmee tijdens de colleges gewerkt wordt:

John Barton (2019), *A History of the Bible. The Book and its Faiths*, Allen Lane. Te lezen:

Introduction, chs. 1-9, 13 & Conclusion

Paula Gooder (2013), *The Bible. A Beginners Guide*, London: Oneworld Publications, ch. 5 (dit hoofdstuk wordt beschikbaar gesteld)

Literatuur en online bronnen ter verdieping in bepaalde Bijbelboeken of thema's:

Online Oude en Nieuwe Testament:

<https://www.bibelwissenschaft.de/wibilex/> (zoeken op Bijbelboek, naam of trefwoord)

en zie <https://www.bibelwissenschaft.de/bibelkommentar/beitraege-im-obk/> voor commentaar afzonderlijke hoofdstukken (in de volgorde van de Bijbel)

Oude Testament:

Robert L. Hubbard jr. & J. Andrew Dearman (2018), *Introducing the Old Testament*, Grand Rapids, Michigan: Eerdmans

Tremper Long III & Raymond B. Dillard (2006), *Introduction to the Old Testament*, 2nd edition, Grand Rapids, Michigan: Zondervan

Nieuwe Testament:

Mark Allan Powell (2009), *Introducing the New Testament*, Grand Rapids, Michigan: Baker Academic, en zie www.introducingNT.com

Niveau: Master

Studiepunten: 3 ECTS

Periode: september 2022 – februari 2023

Inleveren eindtoets: 26 maart 2023

7.2 Remonstrantica vanuit kerkhistorisch perspectief en in theologische actualiteit

Voor een beschrijving van de module remonstrantica die als remonstrantse kerkgeschiedenis door em.prof.dr. P.J.A. Nissen tot in 2021 gegeven is, kunt u voorgaande studiegidsen raadplegen. We herhalen hier de doelstelling van die module. In 2022-2023 wordt de inhoud en opzet herzien om vanaf najaar 2023 opnieuw als collegereeks aan te kunnen bieden.

Doelstelling

Na afronding van deze cursus is de student in staat:

1. de grote lijnen van de remonstrantse kerkgeschiedenis te beschrijven,
2. de eigenheid van de remonstrantse geloofsbeleving en kerkvorm tegen een historische achtergrond te duiden,
3. de remonstrantse traditie te plaatsen binnen het bredere kader van het vrijzinnig christendom in Nederland, en
4. de belangrijkste ontwikkelingen in de vrijzinnige theologie in Nederland vanaf de zestiende eeuw te schetsen en zijn of haar eigen theologische positie te beschrijven in relatie tot deze historische ontwikkelingen.

7.3 Bijbelse Theologie (1)

Deze module wordt in het academisch jaar, dat als overgangsjaar geldt voor de opleiding, aangeboden als 3 ECTS programma.

Voor studenten die het oude curriculum volgen, geldt dat zij deze module verplicht volgen indien zij niet eerder de module Bijbel en homiletiek afrondden. Zij dienen de module aan te vullen met het homiletisch deel (3 ECTS) van de nieuwe module Ecclesiologie en homiletiek, die geprogrammeerd wordt in het academisch jaar 2023-2024.

Voor studenten die het in 2022-2023 gestarte nieuwe curriculum volgen, geldt dat er in het volgende academische jaar een vervolg op de module Bijbelse theologie wordt aangeboden, dat eveneens 3 ECTS zal zijn. Daarmee wordt de totale module dus 6 ECTS.

Een belangrijke geloofsbron van de vrijzinnig-christelijke traditie en dus ook de Remonstranten is de Bijbel. In de praktijk blijkt het in dit kerkgenootschap soms moeilijk om aan te geven wat de relatie tussen deze bron en het actuele geloof van een gemeente of kerkganger is. Dit past bij de terughoudendheid in geloofszaken die deze kerk kenmerkt, maar ook bij het karakter van de Bijbel zelf. De Bijbel is immers een bibliotheek aan boeken met een veelheid aan visies, een 'boek' dus dat niet zelden verschillende interpretatiemogelijkheden openhoudt.

Toch is ook een vrijzinnige geloofsgemeenschap (en zijn andere dialogische gemeenschappen) niet alleen de ruimte en de diversiteit van belang, maar ook het daaraan ten grondslag liggende grotere verhaal. De verbondenheid met de Bijbel als geloofsbron berust immers juist in een als

aansprekend ervaren 'boodschap van de Bijbel'. Niet slechts de teksten (verhalen, gedichten, liederen, visioenen) als zodanig zijn dan van belang, ook de overstijgende perspectieven waar die teksten in passen.

De discipline die zich bezig houdt met het systematiseren van wat de Bijbel over fundamentele thema's theologisch te melden heeft, is de Bijbelse theologie.

We gaan deze module leren 'Bijbels theologiseren'. Daar mag nog bij onderstreept worden dat het ontdekken van dat overstijgende verhaal een hermeneutische oefening is, waarbij de eigen context van lezers en wetenschappelijk uitleggers nooit buiten beeld kunnen blijven. We beoefenen het Bijbels theologiseren als een vorm van 'contextueel Bijbellesen', waarbij zinvolle verbanden met de context van de lezers nadrukkelijk aan de orde komen.

Doelstelling

Aan het eind van deze cursus

1. heeft de student een visie ontwikkeld op mogelijke betekenissen van de Bijbel als bron voor geloofsbezinning
2. heeft de student kennis van en inzicht in enkele belangrijke Bijbels-theologische lijnen die de boeken van de Bijbel met elkaar verbinden
3. is de student in staat afzonderlijke teksten binnen die boeken mede te interpreteren vanuit die lijnen
4. is de student in staat naast de verbale, ook beeldende en muzikale interpretaties van Bijbelse teksten en thema's te 'lezen'
5. heeft de student inzicht in het gegeven van de contextualiteit van zowel de teksten zelf (en hun theologie) als de interpretator en is hij/zij in staat dit gegeven constructief in te zetten voor een manier van interpreteren van de Bijbel die tevens kan bijdragen aan de interpretatie van context en ervaringen van nu ('contextueel Bijbellesen')
6. en kan hij/zij deze vaardigheid benutten voor diverse vormen van bezinning rond de Bijbel in gemeente of andere dialogische gemeenschappen.

Onderwijsvorm

Hoor-/werkcollege incl. tussentijdse leesopdrachten primaire en secundaire literatuur. Zes colleges van twee uur.

Eindtermen en competenties

Competentiecomplexen 1 en 4.

Toetsing

De per college uit te voeren opdrachten worden telkens beoordeeld. Na voldoende beoordeling van elke bijdrage is de cursus afgerond.

Docent

Dr. A. Dicou

Literatuur

Sigrid Coenradie, Bert Dicou, Anne Claar Thomasson-Rosingh, Re-imagining the Bible for Today, London: SCM 2017
Reader diverse literatuur.

Studiepunten: 3 ECTS

Periode: 24 februari – 23 juni 2023

Inleveren eindtoets: 8 september 2023

7.4 Dialogische Theologie: de moed tot kwetsbaarheid en gemeenschappen-met-een-hart

Inhoud vak

In deze module staat het leren herkennen, analyseren en vergelijken van levensbeschouwelijke (religieus en seculier) duidingen van menselijke kwetsbaarheid centraal. Studenten verdiepen zich in de theoretische onderbouwing van een dialogische theologie van kwetsbaar leven zoals uitgewerkt in diverse publicaties van C. Anbeek. Praktisch oefenen zij door een aantal etappes te spelen van het dialoogspeel *Tussen zon en maan. Over ervaringen van schoonheid en chaos*.

Doelstellingen:

1. De student kan het verband tussen ervaringen van kwetsbaarheid (contrastervaringen) en levensbeschouwelijke duidingen van het menselijk bestaan benoemen, analyseren en hier kritisch op reflecteren (evalueren) (eindtermen remonstrants seminarium 1 en 3).
2. De student kan vanuit zelf doorleefde contrastervaringen de eigen levensbeschouwelijke duiding articuleren, en hierbij verbindingen leggen met (traditionele) levensbeschouwelijke bronnen (eindtermen remonstrants seminarium 2 en 4).
3. De student kan respectvol communiceren met mensen uit de eigen en andere levensbeschouwelijke traditie(s) en de mogelijk optredende verschillen van visies verhelderen (eindtermen remonstrants seminarium 1, 2, 3 en 4).
4. De student kan binnen verschillende contexten (zorgteams, organisaties, groepen cliënten, maatschappij-breed) het verband tussen ervaringen van kwetsbaarheid (contrastervaringen) en het zoeken naar levensbeschouwelijke duidingen benoemen en het belang hiervan voor anderen verhelderen (eindtermen remonstrants seminarium 2 en 3).
5. De student kan groeps gesprekken over contrastervaringen en de zoektocht naar levensbeschouwelijke duidingen (in verschillende contexten: kerken, zorgteams, organisaties, groepen cliënten) stimuleren en ondersteunen (eindtermen remonstrants seminarium 2, 3 en 4).

Inhoudsbeschrijving

De kwetsbaarheid van het leven manifesteert zich dikwijls in *contrastervaringen*, ontregelende en openbrekende ervaringen. Diep ingrijpende ontregelende en openbrekende ervaringen, waarbij kwetsbaarheid, eindigheid, niet-maakbaarheid, machteloosheid, maar ook schoonheid, verrukking en verwondering zich manifesteren brengen ons in een 'tussen gebied'. Dit onbekende gebied kenmerkt zich doordat het 'oude' niet meer werkt en het 'nieuwe' nog niet ontdekt is. In ontregelende en openbrekende ervaringen wordt voelbaar wat er toe doet in het menselijk bestaan (soms omdat het er niet is). De zoektocht die volgt gaat over hoe we over en weer dit belangrijke kunnen verwoorden of op andere wijze tot uitdrukking kunnen brengen, en ons leven ernaar inrichten.

Levensbeschouwingen kun je zien als praktijken rondom ingrijpende ervaringen van menselijk bestaan en de vragen die zij oproepen. Deze fundamentele vragen zijn bijvoorbeeld: Wat is van ultimate belang? Wat is de plek van de mens te midden van alles wat er is? Wie is de mens? Hoe

kunnen wij ons verhouden tot lijden en onrecht? Wat inspireert ons? Hoe kunnen wij goed samenleven? Naar welke toekomst streven wij?

Aan de hand van verschillende teksten verdiepen studenten zich in ontregelende kwetsbaarheid op micro-, meso- en macroniveau, en belangrijke thema's die tussengebieden zichtbaar worden. Levensbeschouwingen formuleren op systematische wijze een visie op het bestaan. In de christelijke theologie vind je deze in de *loci* van de systematische theologie. Een centrale vraag in de module is in hoeverre en op welke wijze klassieke antwoorden kunnen passen bij de contrastervaringen van gelovige en zoekende mensen van vandaag de dag.

Vervolgens staat de eigen levensbeschouwelijke zoektocht centraal: welke contrastervaringen benoemt de student als bepalend voor zichzelf? Welke zoektocht ontvouwde zich en welke levensbeschouwelijke bronnen wezen een weg? Wat licht op als wij in dialoog gaan over deze ervaringen en wat zij ons brachten? Hoe kunnen wij dit alles vertalen naar onze levensbeschouwelijke traditie?

Ten slotte staat de vraag centraal hoe je in groepsverband, met deelnemers met verschillende levensbeschouwelijke achtergronden, het gesprek over ervaringen van kwetsbaarheid en de levensbeschouwelijke inzichten die daaruit voortkomen kunt stimuleren en ondersteunen. Een deel van de contacturen bestaat uit het oefenen van deze gesprekken aan de hand van het dialoogspeel *Tussen zon en maan. Dialoogspeel over ervaringen van schoonheid en chaos.*

Onderwijsvorm

Hoor- / werkcolleges met discussie (10 bijeenkomsten van 3 uur = 30 uur) en voorbereidingsopdrachten dialoogspeel (12 uur). Bestudering literatuur (132 uur = 800 pp.).

Toetsing

De beoordeling vindt als volgt plaats: • Participatie; • Reisverslag gespeelde etappes dialoogspeel • Paper aan de hand van reflectievragen

Docent: Prof. dr. C.W. (Christa) Anbeek

Verplichte literatuur:

Anbeek, C. (2021). The Courage to be Vulnerable. Philosophical Considerations, *International Journal of Philosophy and Theology*. (PDF Canvas)

Anbeek, C. (2018a). *Voor Joseph en zijn broer. Van overleven naar spelen en andere zaken van ultiem belang*. Utrecht: Ten Have.

Anbeek, C. (2019). *Reisgids. Handleiding bij het dialoogspeel Tussen zon en maan*. (PDF Canvas LET OP: de geprinte versie en de PDF op canvas hebben verschillende paginanummers. In deze studiehandleiding wordt de nummering van de PDF aangegeven!)

Anbeek, C. & Jong, de A. (2013a). *De berg van de ziel. Een persoonlijk essay*. Utrecht: Ten Have p. 7-29 (PDF CANVAS)

Anbeek, C. (2013 b). *Aan de heidenen overgeleverd. Hoe theologie de 21ste eeuw kan overleven*. Utrecht: Ten Have. OF:

Anbeek, C.W. (2017). World-viewing Dialogues on Precarious Life: The Urgency of a New Existential, Spiritual, and Ethical Language in the Search for Meaning in Vulnerable life. *Essays in the Philosophy of Humanism*, 25 (2), 171-185. (PDF CANVAS)

Arendt, Hannah. (1994). *Vita Activa*. Amsterdam: Boom. p. 173-186 (PDF Canvas)

Brison, S.J. (2017). Personal Identity and Relational Selves. In: *The Routledge Companion to Feminist Philosophy*. Ann Carry, Serene J. Kaller, Alison Stone (eds). p. 218-230. (PDF CANVAS)

Cavarero, Adriana (2015). Narrative Against Destruction. In: *New Literary History* 46: 1-16. (PDF CANVAS)

Christakis, Nicholas.(2019) *Blueprint. The Evolutionary Origins of a Good Society*. New York, Boston, London: Little, Brown Spark. Ch 1: The Society within Us. p. 1-18 (PDF Canvas).

Droogers, André (2011). Religie en zingeving als spel. In *Religie & Samenleving* Jrg 6, nr 1 mei 2011, p. 9-23.

Gopnik, Alison (2009). *The Philosophical Baby. What children's minds tell us about truth, love & the meaning of life* Gopnik, Londond: The Bodley Head, p. 19-46 (PDF CANVAS)

Hellemans, Staf (2019). *De grote transformatie van religie en van de katholieke kerk*. Tilburg University. (PDF CANVAS)

Huizinga, Johan (2008). *Homo Ludens. Proeve eener bepaling van het spel-element der cultuur*. Amsterdam: Amsterdam University Press. P.8-42 (PDF CANVAS)

Mackenzie, C. (2014). The Importance of Relational Autonomy and Capabilities for an Ethics of Vulnerability. In: *Vulnerability. New Essays in Ethics and Feminist Philosophy*. Mackenzie, C., Rogers, W., Dodds, S. (eds). Oxford University Press. pp. 33-59 (PDF Canvas)

Pulcini, Elena (2010). Rethinking Community in the Global Age. In: *Iris*, Issn 2036-3257, II, 3 April 2010, p. 87-101 © Firenze University Press (PDF CANVAS)

Szokolczai, Arpad (2018). Liminality and Experience. Structuring Transitory Situations and Transformative Events. In: *Breaking Boundaries. Varieties of Liminality*. Agnes Horvat, Bjorn Thomassen, Harald Wydra (eds). New York, Oxford Berghahn Books. P. 11-38.

Thomassen, Bjorn (2018). Thinking with Liminality. The boundaries of an Anthropological Concept. In: *Breaking Boundaries. Varieties of Liminality*. Agnes Horvat, Bjorn Thomassen, Harald Wydra (eds). New York, Oxford Berghahn Books, p. 39-58 (PDF CANVAS)

Stone, Alison (2019). *Being Born. Birth and Philosophy*. Oxford University Press. p. 66-100

Aanbevolen literatuur:

Anbeek, Christa (2019) Nataliteit. In: *Ouderlingenblad voor pastoraat en gemeenteopbouw* december 2019 nr 1109 jaargang 97, p. 12-17 (PDF CANVAS)

Anbeek, Christa (2018b). Kwetsbaarheid als bron van geloof, hoop en liefde. Ontwikkeling van een dialoogspel. *Tijdschrift voor Geestelijke Verzorging*. Jr21/nr91, p.12-20 (PDF Canvas)

Bieler, Andrea (2017). Enhancing Vulnerable Life: Phenomenological and Practical Theological Explorations. In: *Exploring Vulnerability*. Heike Springhart, Günter Thomas (eds). Göttingen, Bristol: Vandenhoeck & Ruprecht. P. 71-82 (PDF CANVAS).

Sebald W.G. (1993) Paul Bereyter. In: *Des emigrés. Vier geïllustreerde verhalen*. Amsterdam: Van Gennep. p. 29-64 (PDF CANVAS)

Studiepunten: 6 ECTS

Periode: januari-mei 2023 (tien onderwijsbijeenkomsten)

Inleveren eindtoets: 1 juli 2023

7.5 Filosofische teksten over het Heilige: historisch en actueel

Deze module wordt aangeboden vanaf cursusjaar 2023-2024. Beschrijving volgt later.

7.6 Pastoraat in Vrijzinnig Perspectief

Doelstelling

Na afronding van dit deel:

1. Heeft de student kennis gemaakt met de ontwikkeling van de betekenis van pastoraat in een (post) seculiere wereld (waarbij specifiek aandacht voor het vrijzinnige aspect).
2. Heeft de student actief kennis gemaakt met en gereflecteerd op een vrijzinnig pastorale praktijk.
3. Heeft de student een realistisch beeld van verschillende bestaande pastorale praktijken in vrijzinnig verband alsook ideeën over de ontwikkeling van oude en nieuwe praktijken.
4. Heeft de student gereflecteerd op zijn eigen aanstaande positie als predikant en pastor in relatie tot pastorale praktijken in vrijzinnig verband.
5. Kan de student (op basis van praktijkervaring, literatuur, colleges, groepsgesprek, reflectie, etc.) zijn eigen visie op (het belang van) pastoraat in vrijzinnig verband verwoorden (gesproken en op schrift).

Inhoud

In deze reeks, bestaande uit vier interactieve colleges, wordt naast een inleiding in (de geschiedenis van) pastoraat, specifiek in vrijzinnig perspectief, nader kennisgemaakt met de betekenis van pastoraat vanuit verschillende levensbeschouwelijke contexten. Daarnaast proberen we samen de contouren te ontwaren van een toekomstbestendig pastoraat. We bespreken de positie van professional en vrijwilliger en de verhouding tussen pastoraat en samenleving. In een afsluitend college delen studenten en toehoorders de eigen ervaringen met en observaties van een pastorale praktijk doormiddel van een korte presentatie.

Onderwijsvorm

Voorafgaande of ten tijde van de collegereeks nemen alle studenten en toehoorders deel aan tenminste één pastorale praktijk. De bevindingen worden in het afsluitende college

gepresenteerd en doormiddel van een groeps gesprek uitgediept. De eindtoetsing vindt plaats doormiddel van een verslag, waarin zowel het plan van aanpak voor de participerende observatie, het verslag van de bevindingen in de pastorale praktijk, als een persoonlijke reflectie op je rol als (toekomstig) professional in pastoraat, ingebed in de in de colleges behandelde literatuur, worden uitgewerkt.

Vorbereidende opdracht: Bezoek voor het derde college een pastorale praktijk in vrijzinnig verband en voer daar een participerende observatie uit. Maak voorafgaande aan je bezoek een plan van aanpak met daarin een beschrijving van je doel, je vragen en je verwachtingen (opdracht A). Neem deel aan de pastorale praktijk (dit kan meekijken met een individueel gesprek, een groeps gesprek of andere groepsactiviteit zijn (etc.)). Overleg bij twijfel over geschiktheid van de praktijk met de docent. Schrijf na afloop een kort verslag (opdracht B). Verwerk daarin je bevindingen (teruggrijpend op je plan van aanpak). Betrek de aangereikte literatuur op je ervaring en het verstaan van de bijeenkomst (groep of individueel), verwerk ook een klein stukje verbatim. Reflecteer op je praktijkervaring aan de hand van (door jou gekozen delen van) H3 van Reflecteren kun je leren. Basisboek voor pastoraat en geestelijke verzorging. Tijdens het derde college wordt je gevraagd om je bevindingen te pitchen aan de groep. We gaan daarna in gesprek over je ervaring. Dit onderdeel wordt niet becijferd, maar behoort wel tot de afronding.

Schriftelijke toetsing

Reflectieverslag (max. 10 pagina's) bestaande uit drie onderdelen

- A. Plan van aanpak voorafgaande aan bezoek vrijzinnig pastorale praktijk (wie, wat, waar en hoe. En waarom deze praktijk? Wat verwacht je? Wat zijn je vragen?) Zie voorbereidende opdracht.
- B. Verslag van een vrijzinnige pastorale praktijkervaring (incl. kort verbatim). De tijdens de colleges aangereikte literatuur wordt betrokken op de praktijkervaring en het 'verstaan' van het verbatim. Er wordt gereflecteerd op de praktijkervaring aan de hand van (door jou gekozen delen van) H3 van Reflecteren kun je leren. Basisboek voor pastoraat en geestelijke verzorging. Zie voorbereidende opdracht.
- C. Persoonlijke reflectie op vrijzinnig pastoraat. Op basis van de participerende observatie, de literatuur, de colleges en de bespreking van de praktijkervaringen van de andere cursisten reflecteert de student op zijn of haar eigen positie als (toekomstig) predikant en pastor in relatie pastorale werkpraktijken in vrijzinnig verband. De reflectie komt tot stand via de SWOT-methode en wordt daarna verder uitgewerkt.

Omvang en weging

Opdracht A: max. 1 pagina.

Opdracht B: max. 4 of 5 pagina's. Vormt samen met onderdeel A de helft van je eindcijfer voor dit onderdeel van deze module. Het pitchen van de praktijkervaring aan de groep is onderdeel van de toetsing maar wordt niet los beoordeeld.

Opdracht C: max. 4 of 5 pagina. Vormt de helft van je eindcijfer voor dit onderdeel van deze module.

Docent: dr. F. (Froukje) Pitstra

Studiepunten: 3 ECTS (vier onderwijsbijeenkomsten)

Periode: najaar 2022

Inleveren opdrachten: Het gehele reflectieverslag (drie opdrachten samengevoegd) wordt uiterlijk 16 december 2022 digitaal ingeleverd bij de docent.

Literatuur – NB literatuurlijst onder voorbehoud van wijzigingen

Berkvens-Stevelinck, Christiane & Vries, Sytse, de, Vieren en bevieren. Liturgische bouwstenen voor kleine geloofsgemeenschappen (Zoetermeer, 2009)

Dijkstra-Algra, Nynke, Pastoraat voor iedereen. Praktische adviezen voor de gemeente. (Zoetermeer 2004)

Dulk, Maarten ten en Zock Hetty, Pastoraat In Cultuurfilosofisch Perspectief (Zoetermeer 2001)

Ganzevoort, R. & Visser, J., Zorg voor het verhaal, achtergrond, methode en inhoud van pastorale begeleiding (Zoetermeer, 2007)

Menken-Bekius, C. & Meulen, H. van der, Reflecteren kun je leren. Basisboek voor pastoraat en geestelijke verzorging, Kampen, 2007.

Minderhoud, Jan, Luisteren is een kunst. Over het voeren van verschillende gesprekken in het pastoraat (Zoetermeer, 2009)

Nouwen, Henri, Creatief Pastoraat (Tielt 2017)

Rasor, Paul, Faith without certainty, A ministry of presence (Boston 2007)

Schuhmann Carmen & Damen, Annelieke, Representing the Good: Pastoral Care in a Secular Age, Pastoral Psychology, Springer juni 2018, via:
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11089-018-0826-0> (open access)

Smit, Johan Tot de kern komen. De kunst van het pastorale gesprek (Kampen 2006) Tielman, Dick, Geloofscrisis als gezichtsbedrog (Kampen 1995)
Veltman, Ina, "Jouw eigen diversiteit ontmoet de diversiteit van de ander", verslag van de studiedag Vrijzinnig Pastoraat, NieuwWij.nl. via <https://www.nieuwwij.nl/themas/jouw-eigen-diversiteit-ontmoet-de-diversiteit-van-de-ander/>

Walton, Martin, Gratiïteit en gastvrijheid De 'onteigening' van het pastoraat, Pastorale Perspectieven 159 - 2013/2, pp 5-11, via:
<http://www.pastoralezorg.be/cms2/uploads/elisabeth/file/pastorale%20gesprekken/Pastorale%20Perspectieven%20-%20Artikel%20M%20Walton.pdf>

7.7 Ecclesiologie en Homiletiek. Gemeenschapsvorming en innovatie: bronnen en boodschap - Deze module wordt aangeboden vanaf cursusjaar 2023-2024.

Deze module is gewijd aan de manier waarop in vrijzinnig-christelijke gemeentes en andere communities in dezelfde geest, het heilige centraal stellen in een geloofsgemeenschap. Een geloofsgemeenschap kan worden gedefinieerd als een groep mensen die samenkomt rond het heilige. De vorm waarin dergelijke groepen dat doen, verandert met de tijd. Vandaar dat verandering, innovatie een belangrijk aandachtsgebied is. Het totaalgebied van het heilige, gemeenschapsvorming en innovatie heet de ecclesiologie. Daarbinnen is er aandacht voor de

taak van de predikant, eerder dan een zuiver organisatorische functie een rol die eveneens verband houdt met het heilige. We spreken dan van ambtstheologie. Een van de taken van de predikant is spreken over de geloofsbronnen om daarmee de toegang tot het heilige te ontsluiten. Als dat gebeurt in een viering (een preek), valt het in het vakgebied van de homiletiek.

De module wordt bij voorkeur gevolgd in dezelfde periode als de stage. Observatie-opdrachten kunnen dan uitgevoerd worden in de stagegemeente, terwijl ook het oefenen met preken onderdeel van de stage is.

Doelstelling

Aan het eind van deze cursus

1. heeft de student kennis verworven van verschillende theologische en organisatorische concepten die gebruikt worden om het kerk-zijn te beschrijven
2. is de student in staat te reflecteren op een bij een vrijzinnig-christelijke wijze van geloven aansluitende ambtstheologie
3. heeft de student inzicht gekregen in de veranderende betekenis van geloofsgemeenschappen, zowel in Nederland als in andere post-seculiere landen, inclusief de daarbij behorende processen van innovatie
4. en kan hij/zij dit inzicht omzetten in een eigen visie op de huidige en toekomstige betekenis van een remonstrantse gemeente of alternatieve gemeenschappen rond het heilige, inclusief zijn/haar eigen rol.

(ecclesiologische leerdoelen)

5. heeft de student kennis verworven over homiletiek en het gebruik van de preek als communicatiemiddel in de context van een viering
6. kan de student bij het ontsluiten van de bijbel als geloofsbron verbanden leggen met diverse hedendaagse cultuurbronnen (literatuur, film, beeldende kunst) en actuele maatschappelijke thema's, die eveneens geloofsbronnen kunnen gelden
7. en is hij/zij in staat deze kennis en vaardigheid te benutten voor het maken van een preek voor een kerkdienst (incl. die bij een uitvaart, doop, huwelijk of andere viering), en deze adequaat uit te voeren

(homiletische leerdoelen)

Leerlijnen en opzet

De vier leerlijnen van de opleiding (het heilige, het relationele/hermeneutische, vieren/verbinden, het profetisch-ethische) zijn terug te vinden in de opzet van de module. Er zijn acht colleges, voor elke leerlijn twee.

- Het heilige (college 1 en 2)

De eerste twee colleges worden besteed aan reflectie op de grondslagen van het kerk-zijn. Hoe definiëren Remonstranten en andere kerken zichzelf? Wat is naar hun eigen inzicht het doel van hun kerk? Op welke manier maken zij plaats voor het heilige? Welke manieren zijn er te onderscheiden in de diverse kerkvormen van de oecumene? Wat is typerend voor nieuwe/innovatieve vormen? Welke theologische concepten worden er gebruikt in de ecclesiologie? Idem t.a.v. de ambtstheologie? Welke visie is er op de preek als het zoeken en

toegankelijk maken (ontsluiten) van het heilige in de bijbel als geloofsbron, én in hedendaagse geloofsbronnen?

- Het relationele/hermeneutische (college 3 en 4)

Kerk als dialogische gemeenschap. De ambts- en praktisch-theologische basis: waarom en waarmee de predikant een dergelijke gemeenschap tot stand brengt. De gemeenschap als organisme: van geboorte tot sterven, met veranderende doelstelling en kaders voor gemeente en predikant.

De homiletische driehoek: het verstaan van de geloofsbronnen gefaciliteerd door de dubbele wisselwerking predikant – hoorders (en hun context!), en predikant – geloofsbron. Het spreken van de predikant, zowel binnen als buiten kerkelijke context. Theorie en praktijk.

- Vieren en verbinden (college 5 en 6)

De praktijk van het gemeentelieven en van innovatieve gemeenschappen. Diversiteit als desideratum van inclusief kerk-zijn intern in een gemeente of gemeenschap: een multiperspectivische vrijzinnigheid. Verdraagzaamheid en gastvrijheid als kernbegrippen van een remonstrantse ecclesiologie. De oecumene als context in de praktijk. Diversiteit extern, in klassieke en innovatieve vormen van gemeenschappen.

De preek als constituerend onderdeel van de liturgie en de driedubbele wisselwerking preek – liturgische viering, gemeentelieven – vieren en gemeentelieven – preek.

- Het profetisch-ethische (college 7 en 8)

De maatschappelijke rol en verantwoordelijkheid van geloofsgemeenschappen in theorie en praktijk. Ethiek. Hoe laten geloofsgemeenschappen en predikanten hun stem horen in de samenleving? Hoe vult een gemeente 'dienstbaarheid' in? Chaplaincy als vorm van kerkelijke presentie.

Het heilige als inspiratiebron voor profetisch-ethisch handelen in bezinning en reflectie: mogelijkheden en grenzen van de preek als communicatiemiddel in dezen.

Onderwijsvorm

Hoor-/werkcollege incl. tussentijdse leesopdrachten primaire en secundaire literatuur. Preekoefeningen: studenten bereiden een (deel van) een overweging voor waarop feedback wordt gegeven.

Toetsvorm

Tussentijdse toetsing: diverse verwerkingsopdrachten bij de colleges en/of de opgegeven literatuur. Deelname en voldoende uitvoering noodzakelijk voor deelname eindtoetsing.

Voor de eindtoetsing wordt

- een ecclesiologisch essay geschreven
- een preek gemaakt.

N.B. de toetsing van het preken als voordracht vindt plaats in het kader van de stage (in de zogeheten 'Proefviering')

De afsluiting van de cursus bestaat uit een plenair gesprek naar aanleiding van de essays, waarbij het essay kort wordt ingeleid door de schrijver en van kritische respons wordt voorzien door een andere student.

Eindtermen en competenties

Voor deze cursus zijn, naast die van het basale competentiecomplex 4, kennis, inzicht en vaardigheden van complex 1 het uitgangspunt. Voor de homiletische kant is verder competentiecomplex 2 in beeld en voor de ecclesiologische kant complex 3.

Studiepunten: 6 ECTS

Periode: academisch jaar 2023-2024 (acht onderwijsbijeenkomsten)

Inleverdatum preek en essay en datum plenaire afsluiting worden later bekend gemaakt.

Docent

Dr. A. Dicou

Literatuur

Aangezien de module niet in dit jaar wordt aangeboden, heeft de onderstaande lijst een voorlopig karakter. De definitieve literatuurkeus wordt vastgesteld aan het eind van het lopend academisch jaar.

- Paul Oskamp en Rudolf Geel, *Concreet en beeldend preken*. Coutinho, 1999 (2012)
- Kate Bruce, *Igniting the Heart, Preaching and Imagination*, London: SCM Press 2019
- Reader diverse literatuur

Voor het afsluitend essay:

- Christopher B. James, *Church planting in post-christian soil. Theology and practice*, New York: Oxford University Press, 2018 (nader aangegeven gedeelten)

Voor eigen oriëntatie in de literatuur zie de 'literatuurberichten' van het tijdschrift *Handelingen*: <https://handelingen.com/index.php/literatuurberichten>

- Literatuurbericht Kerkopbouw 2017-2020 - Sake Stoppels (m.m.v. Henk de Roest)
- Literatuurbericht Homiletiek 2015-2020 – Theo Pleizier

7.8 Ritueel en Liturgie

Doelstelling

Deze module bereidt voor op de liturgische praktijk als onderdeel van de beroepspraktijk van predikanten en geestelijk verzorgers. De liturgische handelingen betreffen uiteenlopende contexten: van het leiden van kerkdiensten van vrijzinnig protestantse geloofsgemeenschappen, categoriaal werk (bijv. studentenpastoraat), instellingswerk en diverse andere situaties. Liturgie als geheel van christelijke riten en symbolen verwijst naar de geschiedenis van liturgie en naar de vele manieren waarop liturgie vorm krijgt. Voor de Nederlandse context is enige kennis van de Liturgische Beweging en de kritiek daarop (of voortgaande ontwikkeling) een van de aandachtspunten. Het bewust gebruik maken van muziek, stilte en ruimte krijgt expliciet aandacht, omdat dit bij uitstek mediërend werkt en bepaalt hoe liturgie als rituele handeling kan worden uitgevoerd.

Na het volgen van dit studieonderdeel

1. heeft de student inzicht in de betekenis van liturgie als verbinding met het Heilige

2. kent de student de liturgische opbouw (en onderscheid) van kerkdiensten met hoog- en laagkerkelijke kenmerken en de functie van de diverse onderdelen daarbinnen
3. heeft de student kennis gemaakt met primaire liturgische bronnen, zoals het Liedboek
4. heeft de student basisvaardigheid voor het ontwerpen van een liturgische bijeenkomst in een vrijzinnige context, incl. de eventuele specifieke rituelen behorende bij avondmaal, doop en specifieke levensgebeurtenissen
5. heeft de student inzicht in de eigen rol als voorganger in de liturgie en over de verhouding met anderen die een rol spelen in de liturgie, zoals de organist, de lector en anderen

Inhoud

In deze module wordt gereflecteerd op de betekenis van liturgie in de breedte van het liturgisch spectrum tussen hoog- en laagkerkelijke tradities, toegespitst op de liturgische praktijk in remonstrantse – en samenwerkingsgemeenten. Het voorbereiden en uitvoeren van liturgische handelingen vergt kennis van de achterliggende tradities en van diverse (ook ongeschreven) regels. Bovendien beschikt degene die de handelingen verricht over een eigen biografisch liturgisch en ritueel ‘repertoire’, dat verkend moet worden. In deze module verkennen we elkaars repertoire, zoeken we naar de herkomst van vrijzinnige liturgische tradities en betrekken daarbij de actuele ontwikkelingen uit het veld van de rituele en liturgische studies.

We bestuderen praktijkvoorbeelden rond bijzondere levensgebeurtenissen (doop, huwelijk, scheiding, uitvaart), bijzondere momenten in het kerkelijk jaar (christelijke feestdagen, avondmaal) en vieringen in specifieke contexten.

Liturgie krijgt aandacht als ontwerp, waarbij de locatie, materialiteit en specifieke gemeenschap wordt betrokken. Liturgie wordt benaderd als fysiek ritueel.

Onderwijsvorm en leeractiviteiten

Hoor-/werkcollege met tussentijdse liturgische opdrachten en het bestuderen van literatuur en van liturgisch materiaal. Een van de colleges is een gastles kerkmuziek. Bij de colleges horen enkele observatie-opdrachten, waaronder observaties van online beschikbare erediensten.

Toetsvorm

Tussentijdse toetsing: diverse voorbereidings- en verwerkingsopdrachten gekoppeld aan de colleges. Deelname en voldoende uitvoering zijn noodzakelijk voor deelname aan de eindtoetsing. Wie door absentie verhinderd is een of meer opdrachten uit te voeren, ontvangt van de docent een vervangende opdracht.

Observatieverslagen en korte praktijkoefeningen in de lessituatie worden separaat beoordeeld en tellen voor 50% mee voor het eindcijfer.

Eindtoetsing: schriftelijk werkstuk van ca. 5000 woorden (exclusief noten en literatuuropgave), waarin de student aan de hand van opdrachten een liturgische viering (of een specifiek deel daarvan) samenstelt en blijk geeft van inzicht in relevante achtergrondliteratuur.

Docent

Drs Elza Kuyk

Verplichte literatuur

Bert Dicou, Claartje Kruijff, Joost Röselaers (red.), *Ons leven vieren. Remonstranten en anderen over liturgie, met een ruime keus aan teksten en voorbeelden uit de praktijk*, Utrecht: KokBoekencentrum, 2019, 1-139

Phil Potter, Ian Mobsby, eds., *Doorways to the Sacred. Developing Sacramentality in Fresh Expressions of Church*, Norwich: Canterbury Press, 2017

Artikelen/teksten gebruikt tijdens colleges

M. van Leeuwen, 'De onalledaagse taal van de liturgie', in M. Barnard, N. Schuman, *Nieuwe wegen in de liturgie: De weg van de liturgie – een vervolg*, Zoetermeer 2002, 65–82 (wordt verstrekt)

Marius van Leeuwen, " 'De Heer roept ons allen' Over viering en beleving van de maaltijd", in: Bert Dicou en Johan Goud (red.), *Een mens – vol van Geest. Jezus in woord en beeld*, Zoetermeer: Meinema, 2008, 139-147 (wordt verstrekt)

Liturgisch materiaal (ter beschikking hebben)

Bert Dicou, Claartje Kruijff, Joost Röselaers, red., *Ons leven vieren. Remonstranten en anderen over liturgie, met een ruime keus aan teksten en voorbeelden uit de praktijk*, Utrecht: KokBoekencentrum, 2019, 143-259

Liedboek. Zingen en bidden in huis en kerk

Aanbevolen naslagliteratuur

Mieke Breij, *De kerk is wat ze viert. 100 jaar Liturgische Kring*. Utrecht: KokBoekencentrum, 2021.

Paul Oskamp en Niek Schuman (red.), *De weg van de liturgie. Tradities, achtergronden, praktijk*, Zoetermeer: Meinema, 2008

Marcel Barnard en Paul Post, *Ritueel bestek. Antropologische kernwoorden van de liturgie*, Zoetermeer: Meinema, 2001

Marcel Barnard, *Liturgie voorbij de Liturgische Beweging. Over 'Praise and Worship', Thomasvieringen, kerkdiensten in migrantenkerken en ritualiteit op het internet*. Zoetermeer: Meinema, 2006.

Dienstboek. Een proeve, Zoetermeer: Boekencentrum 1998

Studiepunten: 6 ECTS

Periode: najaar 2022 en begin 2023 (zes onderwijsbijeenkomsten)

Inleverdatum eindopdracht: 24 maart 2023

7.9 Stage

De stage in een remonstrantse (of samenwerkings-) gemeente in het seminariumjaar van het Remonstrants Seminarium heeft een omvang van 12 ECTS, waarvan 2 ECTS aan supervisie wordt besteed. Wie als onderdeel van de VU master spiritual care een stage doet, zal deze in afstemming met het remonstrants seminarium invullen. Daarbij wordt vast vooruitgekeken naar de mogelijke invulling van de tweede stage in het postacademische deel van de opleiding (het seminariumjaar).

De hoogleraar draagt voor de stages de eindverantwoordelijkheid. Wat procedures en beoordeling betreft volgen deze stages het model van de VU. De stages worden voorbereid in het najaar van 2022. De looptijd is vrij ruim en flexibel (richtlijn tussen vier en acht maanden). In het stageplan wordt de stageperiode vooraf in overleg met de (extern aangetrokken) stagedocent en de werkbegeleider (de predikant van de betreffende gemeente) afgebakend.

Tijdens de stage vindt er een groepssupervisietraject plaats o.l.v. een externe supervisor, waarin studenten reflecteren op de beroepspraktijk. In onderscheid op de stagebegeleiding staat hierin niet het 'wat' van het handelen centraal, maar de *blik* van de student op het wat van het handelen.

Daarmee draagt de supervisie bij aan het onderdeel attitude van de hermeneutische competentie: "De student is zich bewust van de wijze waarop zijn/haar persoon een instrument is in de ambts- en professionele uitoefening ... en heeft getoond op het eigen optreden te kunnen reflecteren en dit constructief in te kunnen zetten in een permanent leerproces".

In een apart stagewerkboek is een volledige beschrijving van de stage inclusief een uitgebreide beschrijving van de supervisie opgenomen: Stagewerkboek 2020-2021 (versie 19 februari 2021).

7.10 Seminariumbijeenkomsten en studiereis (lintmodule)

Doelstelling

De bijeenkomsten zijn bedoeld als vormende activiteit die bijdraagt aan het zich professioneel en persoonlijk thuis voelen van de theologiestudent binnen de Remonstrantse Broederschap als kerkgenootschap, met het oog op de eigen toekomstige beroepspraktijk.

- Bevorderen onderlinge bekendheid en vertrouwdeheid
- Motivatie voor de studie hoog houden
- Bijdragen aan studievoortgang en studietempo
- Zicht op inhoud predikantschap
- Aandacht voor vormende vragen m.b.t. het ambt
- Spirituele vorming

In enkele blokken staan seminariumbijeenkomsten gepland, met de frequentie van maandelijks bijeenkomsten op vrijdagmiddag. De bijeenkomsten maken deel uit van het studieprogramma van de tweejarige master- en postmaster route. Aanwezigheid bij de in het rooster geplande bijeenkomsten wordt door de seminariumstaf bijgehouden. De inhoud van de bijeenkomsten wordt doorgaans door de staf bepaald en geleid, maar er kunnen ook bijeenkomsten worden ingevuld door studenten of gastsprekers. In het rooster staan de data van de bijeenkomsten. Er zijn ook enkele seminariumactiviteiten die op andere dagen plaatsvinden, zoals het bijwonen van een proponentsexamen of proefviering van medestudenten. In een jaar kunnen aan bod komen:

- Persoonlijke en gezamenlijke reflectie op geloofsthema's
- Spiritueel bericht
- Verdieping in actuele en voor de Remonstranten relevante theologische en/of kerkelijke onderwerpen
- Liturgische oefeningen. Preekoefeningen, gebeden, uitvoeren van rituelen, etc.

- Kennismaking met structuur en activiteiten van de Remonstranten als landelijke kerk, deelname aan de Algemene Vergadering in juni met voorbereidende bespreking aan de hand van de handelingen. Organisatie lokaal.
- Remonstranten en Oecumene
- Bezoek aan remonstrantse kerkdiensten buiten de eigen gemeente, waaronder een met viering van het avondmaal, een bijzondere dienst (bijv. uitvaart) en een naar keuze; en daar volgens een op te geven format een reflectieverslag over schrijven. Zo mogelijk gezamenlijk. - (Eerdere) beroepspraktijk van student in relatie tot remonstrants predikantschap –
- Een langere gezamenlijke activiteit, bijv. iets cultureels en samen eten
- Zo mogelijk een langere excursie, een studie/vormingsweekend en/of studiereis of gezamenlijk deelnemen aan een Summer School.

Berekening studiepunten Het geheel van de deelname aan de seminarium activiteiten en het uitvoeren van de aangegeven taken staat voor 6 ECTS die in de loop van de studietijd worden opgebouwd. Aanwezigheid bij de seminariumbijeenkomsten wordt bijgehouden. De studiepunten worden niet in detail geregistreerd, maar om een indruk te geven van de omvang van 6 ECTS, tonen we hier een globaal overzicht. Daaruit blijkt dat de benodigde studiepunten bij een studieduur van 2 jaar of meer met een geregelde deelname goed zijn te behalen. Bij een studieduur van 1 jaar is dat met een extra intensieve inzet ook te doen. Het seminarium zet zich in voor een voldoende gevarieerd en rijk aanbod aan mogelijkheden om aan de doelen tegemoet te komen.

- Bijwonen seminarium-middagen 0,15 ECTS - idem, met leeswerk of reflectieopdracht 0,25 ECTS
- Veldonderzoek en verwerking (bijv. tempeltest) 0,25 ECTS
- Bijwonen nascholingsbijeenkomst, al naar gelang 0,15/0,25 ECTS - idem, gevolgd door verslag (1200 woorden) 0,30 ECTS – idem, verslag en presentatie 0,40 ECTS
- Bijwonen Algemene Vergadering 0,20 ECTS - idem, met verslag 0,30 ECTS
- Bijwonen Beraadslag 0,25 ECTS - idem, met verslag 0,35 ECTS
- Deelname aan (eventuele) buitenlandse studiereis 1,00 ECTS
- Overige activiteiten in overleg

Studenten houden een portfolio bij waarin zij reflectieverslagen bijhouden van de seminariumbijeenkomsten en andere activiteiten waaraan deelgenomen is in het kader van deze lintmodule. Wanneer het aantal ECTS behaald is levert de student het portfolio in en volgt er een eindgesprek met een van de docenten.

7.11 Samenvattend en reflectief essay, toegespitst op twee of meer leerlijnen

Ter afsluiting van de seminariumopleiding schrijft de student een essay, waarin wordt stilgestaan bij de belangrijkste leermomenten. Het essay wordt toegespitst op twee of meer van de vier leerlijnen. Het Heilige is het centrale middelpunt, of de omvattende dimensie, van het leerproces aan het seminarium. Daarnaast kiest de student één van de andere leerlijnen om in het essay op te reflecteren: relationeel-dialogisch, ritueel-vierend en/of dienend present in de wereld. De student reflecteert in dit essay academisch, professioneel én persoonlijk op de gekozen leerlijnen. Academisch reflecteert de student door het essay op te zetten aan de hand van een centrale vraagstelling en subvragen, die vervolgens academisch onderbouwd worden

beantwoord. Professioneel reflecteert de student door stil te staan bij de eigenheid en specifieke opdracht van het remonstrants predikantschap en/of het werk als remonstrants geestelijk verzorger in de huidige samenleving. Welke remonstrantse bijdrage hoopt de student te gaan leveren aan kerk en samenleving? Persoonlijk reflecteert de student op waar inspiratie, creativiteit en motivatie worden gevonden en hoe men hoopt deze inspiratie, creativiteit en motivatie te kunnen doorgeven. Wat is de meerwaarde om dit alles vanuit een remonstrantse geloofsgemeenschap te willen en kunnen doen? Het essay is academisch, professioneel en persoonlijk en dient toegankelijk te worden geschreven. Het seminarium bundelt de essays.

Leerdoelen

Uit het essay blijkt dat de student in staat is zelfstandig:

- a. verworven kennis en inzicht langs twee gekozen leerlijnen te demonstreren;
- b. een vraagstelling voor een essay te formuleren en een opzet voor de beantwoording hiervan in een essay te ontwerpen;
- c. bronnen en/of data en/of vakwetenschappelijke literatuur te verzamelen, te bestuderen en te evalueren;
- d. Academisch, professioneel en persoonlijk op de gekozen vraagstelling te kunnen reflecteren
- e. een academisch, professioneel en individueel leerproces te voltooien door in correct taalgebruik een transparante, methodisch verantwoord, zorgvuldig beargumenteerd en gedocumenteerde wijze essay te schrijven;
- f. kritisch, creatief en op samenwerking gericht denk- en actievermogen zichtbaar te maken.

De onderwerpskeuze voor - en het ontwerp van – afsluitende essay wordt in samenspraak met een staf lid nader bepaald. Per studiejaar wordt een gezamenlijk startmoment en een paar tussentijdse bijeenkomsten georganiseerd, waarin studenten onder leiding van een docent elkaar feedback op hun concept essay geven.

Als tweede lezer treedt een van de curatoren op, die daarmee een rol krijgt in de beoordeling van het essay. Een goedgekeurd afsluitend essay vormt, samen met alle andere afgeronde modules, inclusief de stage, de toegang tot het proponentsexamen, waar curatoren en andere stemgerechtigde aanwezigen met de student in gesprek gaan naar aanleiding van het essay.

Omvang van het samenvattend en reflectief essay is 5000-7000 woorden.

8. Proponentsexamen

Proces tussen afsluitend essay en proponentsexamen

Het proponentsexamen markeert de afronding van de academische studie aan het seminarium en de verwelcoming van de kandidaat in de beroepsgroep van remonstrants predikanten en geestelijk verzorgers. Het is kerkordelijk gezien een uitgebreide vergadering van het College van Curatoren waarvoor alle remonstrantse gemeentes worden uitgenodigd. De uitnodiging moet

ruim een maand voor het proponentsexamen worden verstuurd met een van de maandelijkse postzendingen vanuit het Landelijk Bureau.

Daarom zit er normaal gesproken ruim twee maanden tussen een goed beoordeelde scriptie, het versturen van de uitnodiging en het proponentsexamen zelf.

Na afronding en beoordeling van de scriptie levert de student een samenvatting aan voor het proponentsexamen. De student bereidt samen met de betrokken docent(en) de viering voor die onderdeel uitmaakt van het proponentsexamen. Er wordt gekeken of aan alle verplichtingen is voldaan, zoals het overleggen van kopieën van het academische masterdiploma en betaling van de studiebijdragen.

Praktijk van voorgaande jaren is dat er meestal twee studenten samen op een zaterdag in een van de remonstrantse kerken proponentsexamen deden. Ervaring met proponentsexamens van een of drie kandidaten is er ook. Het curatorium heeft een sterke vormkeur voor een aantal van twee studenten per keer. In 2022 en 2023 vinden de proponentsexamens eenmala op een woensdag plaats (929 juni 2022, UMC Utrecht) en verder op vrijdagen.

Goedgekeurde essays wordt gepubliceerd op de website van het Arminius Instituut, uiterlijk op de dag dat de uitnodigingen voor het proponentsexamen worden verzonden.

De dag van het proponentsexamen

De seminariumopleiding wordt afgerond met het proponentsexamen. Dat vindt plaats in 'de uitgebreide Curatorenvergadering', waarin, ingevolge de Kerkorde, stemgerechtigd zijn: (a) de leden van het College van Curatoren en (b) de afgevaardigden van de gemeenten. Verder maken van die vergadering deel uit, met een raadgevende stem, de aanwezige predikanten (dienstdoend en emeriti), oud-curatoren en leden van de Commissie tot de Zaken (het dagelijks bestuur van de Broederschap).

In het proponentsexamen zijn verschillende zaken gecombineerd – het heeft een academisch en een kerkelijk aspect. Enerzijds vormt het de afronding van de studie aan het Seminarium, de finale test of alle vakken die daartoe behoren naar behoren zijn bestudeerd. Anderzijds vormt het de toegang tot 'het ambt van proponent of predikant' binnen de Broederschap.

Het is de laatste toets die hoogleraar en curatoren afnemen (een 'eindgesprek'). Naar de Broederschap toe functioneert het als een presentatie en een toelatingsgesprek. Daarbij spelen, naast een indruk van het wetenschappelijk en theologisch gehalte, vooral ook aspecten als 'communicatief vermogen' en 'een adequate attitude om in het predikantswerk te functioneren'. Om te beginnen wordt de kandidaat gevraagd zichzelf kort voor te stellen en het onderwerp van zijn of haar essay kort te introduceren (ca. 7 minuten). Na deze introductie volgt een gesprek, waarbij eerst de leden van het Curatorium in de gelegenheid worden gesteld vragen te formuleren. Ook is er ruimte voor enkele vragen van deelnemers aan de vergadering. Per kandidaat is hiervoor ongeveer een half uur.

Bij het publieke deel van het proponentsexamen zijn familieleden, kennissen en medestudenten van harte welkom. Ook de betrokken stagebegeleiders en vertegenwoordigers van andere kerkgenootschappen kunnen tot de gasten behoren. Voor het besloten deel van de vergadering,

na de presentaties, vragen en antwoorden, wordt de groep tijdelijk gesplitst. Degenen die deel uitmaken van de officiële 'uitgebreide curatorenvergadering', vormen zich tijdens deze nabespreking een oordeel over het afgelegde examen, waarbij de voorzitter de stemgerechtigden vraagt zich (middels handopsteking of anders) uit te spreken. Is het examen met goed gevolg afgelegd, dan volgt in de plenaire bijeenkomst de bekendmaking van de uitslag en een korte plechtigheid (viering), waarin de kandidaat bevestigd wordt in het ambt van proponent van de Remonstrantse Broederschap. Deze bekendmaking en die plechtigheid zijn openbare aangelegenheden: een wijdere kring van familieleden, bekenden, belangstellenden is welkom.

9. Voorwaarden en kosten

Het College van Curatoren beslist over de toelating van de studenten. In een apart document is de actuele regeling studiebijdrage te vinden. Per kwartaal wordt een studiebijdrage geïnd van de ingeschreven studenten. Wie elders al collegegeld verschuldigd is, is gedurende deze periode vrijgesteld van betaling. De hoogte van de studiebijdrage en de precieze voorwaarden kunnen worden opgevraagd bij het seminarium.

Met studenten worden de afspraken over te volgen studiedelen jaarlijks vastgelegd in een opleidingsovereenkomst voor het aankomende studiejaar. Eventuele vrijstellingen of beschrijvingen en vereisten van een vervangende opdracht worden vastgelegd door de betreffende docent (eventueel na bespreking in de staf) en opgeslagen in het digitale dossier van de student.

Voor de mogelijkheid om modules te volgen als aanschuifonderwijs (contractonderwijs), is de informatie te vinden op www.arminiusinstituut.nl.

*Voor vragen en contact: Elza Kuyk, e.kuijk@vu.nl
wetenschappelijk coördinator, aanwezig donderdag en vrijdag*